

ZE SOCIALISTICKÝCH ARMÁD

Dosahování vysokého tempa útoku v horách

V horách jsou velmi omezené možnosti manévru. Přesto vojska budou usilovat o to, aby udržela vysoké tempo útoku s cílem předstihnout bránícího se nepřítele a zbavit ho možnosti organizovat obranu na výhodných čarách v hloubce; tím zabrání i narůstání jeho úsilí. Nesplní-li útočící vojska tento úkol, nepřítel může poměrně malými silami po dlouhou dobu udržet rozhodující postavení v jeho obraně. Potom nezbývá nic jiného, než aby útočící vojska postupně prolamovala každé obranné postavení.

Rozhodujícím prostředkem průlomu nepřitele obrany jsou bezesporu jaderné zbraně. Přitom ovšem musíme počítat s tím, že jejich použití na jedné straně otevírá cesty útočícím vojskům, na druhé straně však pomáhá obránci v jejich přehrazení. Základ vytváření převahy nad nepřítelem hledáme z toho důvodu nejen v efektivnosti použití jaderných zbraní, ale i ve způsobech bojové činnosti vojsk. To znamená využívat plně dnešního vojenskotechnického vybavení vojsk a nacházet takové způsoby bojového použití sil a prostředků, které by nejlépe odpovídaly konkrétním podmínkám situace a umožnily předstihnout nepřítele v rychlosti manévru.

Hovoříme-li o nutnosti dosáhnout vysokého tempa útoku, musíme mít na zřeteli především jeho odpovídající hodnotu, která vyjadřuje stupeň převahy nad nepřítelem a schopnost k manévru vůbec a v každém konkrétním případě zvláště. Ukazatelem tempa v soudobých podmínkách přinejmenším je taková jeho hodnota, která by umožnila včas využít výsledků vlastních jaderných úderů nebo předstihnout odpovídající protimanévr nepřitele.

Při plánování operace nepotřebujeme relativní, ale zcela určité hodnoty. Při tom bereme v úvahu především všechny charakteristické údaje minulé války, možnosti nových bojových prostředků, podmínky válčisti a zkušenosti ze cvičení posledních let. Hodnotíme-li zkušenosti cvičení, velmi opatrně a pečlivě si všímáme a vylučujeme subjektivní názory těch, kteří je zpracovali a řídili. Shrňme-li všechny kladné i záporné stránky hodnocení, přicházíme k závěru, že tempo v horách

v bezjaderném období války může dosahovat 25–30 km, v jaderném období války 35–40 km za den.

Zabezpečení nepřetržitého udržování vysokého tempa útoku v soudobých operacích předpokládá, tak jako nikdy před tím, **mohutné současné úderu na celou hloubku nepřátelské obrany**. Nezbytnost takových úderů je předpokladem úspěchu i v horách. Na samostatných směrech o malé kapacitě, které je možné poměrně snadno přehradit, velmi často dochází k jakémukoli střetnutí obou stran. To ve své podstatě vede ke zpomalování útoku. Proto v horách, kde výhodných čar k obraně je víc než dost, budou vojska uplatňovat takovou bojovou činnost, která by vylučovala postupné „prokousávání se“ každým obranným postavením nepřítel.

Současného zničení, průlomu obrany a rozvíjení úspěchu do značné hloubky můžeme dosáhnout jen v tom případě, jestliže v zápětí po hromadném jaderném úderu vysadíme do nepřátelského týlu operační a taktické vzdušné výsadky. Tím donutíme nepřítel, aby rozpůlil své úsilí a vnutíme mu prakticky novou frontu boje. Současně to umožní vlastním vojskům útočit z různých směrů na nepřítel, dělit jeho uskupení a ničit je po částech. Současný úder do celé hloubky operační sestavy nepřítel může tedy představovat spojení hromadného jaderného úderu s útokem ze vzduchu, který směřuje k obsazení nejdůležitějších rajónů a rozhodujících postavení horského terénu v jeho týlu, zahrnutých do celkového systému obrany.

Vzhledem k tomu, že vojska nemají dosud ve výzbroji dostatečné množství prostředků k zabezpečení přepravy početných sil vzduchem do týlu nepřítel, nadále si udržuje svůj **význam tempo průlomu, na němž ve značné míře závisí tempo útoku v celku**. Zejména to platí o bezjaderném období operace, kdy vojska značnou část svého úsilí a času budou věnovat právě průlomům připravených čar obrany.

Před zavedením jaderných zbraní byl průlom obrany ve vysokém tempu vždycky problémem číslo jedna. Jeho rozpracováním se zabývali nejpřednější vojenští teoretikové. Vyřešit tento problém se jim v plné míře nepodařilo, neboť existovalo dostatečné množství prostředků, které by mohly odstranit rozpor mezi možnostmi palby a pohybu. Tento rozpor existuje i nyní, ale podstatně se změnil. Nepříteli velmi často nezbyde praktický čas, aby uskutečnil plánovanou protiopatření: ihned za palebným úderem následuje úder hlavního uskupení sil a prostředků, které tvoří útočící sledy. Další studium, které by smě-

řovalo k dalšímu zmenšení tohoto rozporu, je třeba vést ve směru maximálního zvětšování samostatnosti útočících sledů.

Vysoké samostatnosti útočících sledů můžeme v dnešních podmínkách dosáhnout tím, že začleníme do jejich sestavy tankové svazky a útvary. To potvrzují i zkušenosti cvičení vojsk jednoho vojenského okruhu. Dobrá příprava tankových osádek byla základem toho, že tankové útvary a jednotky i v horách dokázaly vysokou pohyblivost na bojišti. Těmto ve značné míře napomohlo i zavedení bojových vozidel pěchoty a široké využívání vrtulníků. Těsná součinnost těchto sil v průběhu průlomu umožňuje rozhodně přenést úder do hloubky a řešit značnou část úkolů z chodu.

Vysoké tempo útoku závisí i na šířce úseku průlomu a na vytvořených hustotách v silách a prostředcích. V bezjaderném období války musí být minimální šířka úseku průlomu taková, aby současněmu úderu vlastních sil a prostředků v průběhu útoku byla vystavena celá bojová sestava nepřítel. To zbaví nepřítel možnosti, aby zabránil vytvoření vznikajícího průlomu do doby, než útočící vojska dosáhnou narůstání úderu. V závislosti na hodnotě vybudování nepřátelské obrany a její pevnosti, na uskupení jeho sil a prostředků, šířka úseku průlomu divize se pohybuje v rozmezí od 3–4 km.

Na výhodných podmínkách terénu je nejúčelnější plánovat úder na styku dvou sousedních divizí. Tím vytváříme možnost vytvořit maximální hustoty sil a prostředků a prolomit nepřátelskou obranu na frontě do 8 km. V takovém případě úsilí dvou divizí se prostě nesčítá, ale síla společného úsilí na jednom úseku průlomu bude značně vyšší. To je zdůvodněno tím, že odolnost obrany při úderu současně na jednom úseku se snižuje rychleji, než při jednotlivých úderech na téže frontě, ale na několika samostatných úderech.

K dosažení vysokého tempa průlomu je účelné spojit čelní úder vojsk s činností částí sil na křídlech a v blízkém týlu nepřítel. Tím myslíme obcházení odřady a speciální odřady, dále taktické vzdušné výsadky, které v perspektivě doplní vzdušná úderná vojska. Takové použití sil a prostředků zvyšuje sílu a efektivnost celkového úderu a zvyšuje rozsah fronty bojového působení na nepřítel. To vede k rozšíření úsilí nepřítel a k jeho přinucení vést boj a odrážet úder i ze směrů, kde to vůbec neočekával. Činnost těchto sil musí kromě toho paralyzovat celý systém obrany, zejména v prostorech průsmyků a horských přechodů, které nesmí obránce zničit.

Vysoké tempo průlomu a útoku vcelku závisí na schopnosti vojsk co nejdříve využívat výsledků vlastních jaderných úderů na nepřítele. To ve své podstatě závisí na možnosti co nejvíce zkrátit čas mezi jadernými údery a vyjitím vojsk do prostoru ničení, který právě v podmínkách horského terénu dosahuje značné hodnoty. Z dříve uvedených zásad vyplývá, že nejradikálnějším způsobem tohoto řešení je široké použití taktických a operačních výsadek, vysazovaných v zápětí po jaderných úderech. Omezíme-li ovšem jejich činnost jen úkolem udržet obsazené rajóny na směrech útoku, nepříznivě se to odrazí na zvýšení tempa útoku v celku. Aby vzdušné výsadky měly bezprostřední vliv na průběh průlomu operační obrany, dostávají aktivnější úkoly — v součinnosti s čelné útočícími vojsky vstřícnými údery podílet se na ničení protistojícího uskupení. Podle zkušeností manévru DNÉPR je účelné vzdušné výsadky vysazovat v řadě případů do hloubky 120—150 km od čáry fronty, a to v několika prostorech.

Včasné využití výsledků jaderných úderů na nepřítele neomezujeme použitím jen vzdušných výsadek. Na významu nabývá bojová činnost předsunutých odřadů. Poučné jsou v tomto směru zkušenosti cvičení jednoho vojenského okruhu, kde útok v zápětí za jadernými údery vedly předsunuté odřady bez rozvíjení hlavních sil divizí. Hlavní síly si tak uchovály volnost manévru na ty směry, kde se mohl projevit úspěch. Jen v těch případech, kdy bojová činnost předsunutých odřadů z chodu neměla úspěch, zasáhly do boje hlavní síly; částí sil útočily čelním úderem, široce používaly obchvatů a obejití nepřátelských odporů.

Zvláště účinná je činnost předsunutých odřadů, do jejichž sestavy se vyčleňují tankové útvary. Ty se nezavazují do boje, snaží se proniknout do hloubky obrany nepřítele, předstihují manévry jeho záloh, obsazují a drží do příchodu hlavních sil rozhodující prostory horského terénu a důležité úseky připravených obranných postavení v hloubce.

Při zabezpečování vysokého tempa útoku mají velký význam **obcházející odřady**. I když jejich manévry vzhledem k těžko dostupným úsekům terénu vyžaduje mnoho času, výsledky jejich bojové činnosti se projeví velmi zřetelně na tempu útoku za předpokladu, že se vysílají včas a do značné hloubky.

Při boji o dosahování vysokých temp útoku je nutné brát v úvahu jednu zvláštnost horského terénu. V podstatě je podmiňována tím, že v horách více než kde jinde střídají se v poměrně rozsahově

omezených prostorech dostupné a těžko dostupné úseky. Proto úkolem vojsk bude po dosažení dostupných úseků maximálně využít výhodných podmínek terénu a rozvíjet útok ve vysokém tempu a tak kompenzovat nezbytné snížení tempa útoku v těžko dostupných prostorech.

Důležitou povinnost v tomto směru mají velitelé a štáby, kteří ještě před dosažením dostupných prostorů musí předvídat potřebná opatření k rozvinutí úspěchu. Především je nutné ničit zálohy nepřítele, které se přesunují k protiúderům a protiztečím v terénu, který umožňuje široký manévry silami a prostředky. V této době je rovněž zapotřebí zasadit do sražení vlastní zálohy a vyslat vysocí pohyblivé předsunuté odřady, způsobící k dlouhodobé činnosti v odtržení od hlavních sil svazků. Velký význam mají

— včasný přechod k pronásledování nepřítele s cílem zabránit jeho odchodu,

— obsazení výhodných obranných čar v týlu nepřítele,

— dovedné střídání činnosti v bojových, předbojových a pochodových sestavách.

K udržení požadovaného tempa útoku i v těžko dostupných úsecích horského terénu je účelné s potřebným časovým předstihem před příchodem hlavních sil zahájit **úder na nepřítele, který brání prostory horských soutěsek**. Aktivní bojová činnost vzdušných výsadek a rozhodná činnost obcházejících odřadů, v jejichž sestavě působí (nebo i samostatně) skupiny průzkumu a ničení jaderných min, umožňují obsadit průsmyky a jiné horské soutěsky v neporušeném stavu.

Velký význam při udržování vysokého tempa útoku má **dovedné použití jaderných zbraní**. Soustavně musíme uvažovat o zvláštnostech horského terénu, abychom vyloučili možný vznik závalů a zhoření v prostoru průsmyků a soutěsek, které by byly velkou překážkou na směrech útočících vojsk. Na tyto prostory plánujeme zpravidla jednotlivé jaderné údery s náloží malého ráže s výbuchem ve velké výšce a epicentrem mimo úseky, kde hrozí nebezpečí jejich zničení. Pozemní výbuchy plánujeme převážně jen v případech, kdy je nezbytné na dlouhou dobu izolovat nepřátelské zálohy od nejdůležitějších prostorů nebo na směrech, kde útok nemá operační význam nebo se nevede vůbec.

V úsecích horských soutěsek má zvláštní význam bojová činnost stíhacího bombardovacího letectva, které včas a spolehlivě umlčuje cíle malých rozměrů, ukryté v roklinách horského terénu. Letectvo je jediný prostředek, který je schopen zabezpečit činnost vzdušných výsadek

a obcházejících odřadů v týlu nepřítele. Zejména to platí v případě, kdy nemůžeme použít jaderné zbraně. V průběhu útoku v horském terénu připouštíme možnost, aby velitelé útvarů měli právo výzvy lektectva na bojiště. To jim dovolí operativněji řešit palebné úkoly.

Správná volba směrů úderů je jednou z podmínek dosahování vysokého tempa útoku. Nejčastěji volíme úderu na nedostupnějších směrech, kde s výhodou využíváme všech druhů vojsk. Činnost hlavních sil úderných uskupení rozvinutých na nejdostupnějších směrech může být však velmi často neutralizovaná hlavními silami nepřítele. Proto v horách, zejména v bezjaderném období války, je velmi důležité nejen absolutní hodnota sil a prostředků na tom či onom směru, ale i hodnota převahy sil a prostředků nad nepřítelem na každém zvoleném směru. Vzhledem k tomu bude účelné bojovat především tam, kde množství rozvinutých sil a prostředků nemusí být příliš velké, ale zabezpečí palebnou převahu nad nepřítelem, jeho úplnou porážku v krátké době a rozhodné rozvinutí útoku do hloubky.

Při rozvinutí útoku ve vysokém tempu v operaci, která začíná použitím jen konvenčních zbraní, mají velký význam úderu na omezeném množství směrů ve spojení se širokou demonstrační činností na jiných směrech. To umožní oklamat nepřítele o cílech vojsk frontu (to je v horách důležité, neboť nepřítel předem zná pravděpodobné směry činnosti) a zabezpečí útočícím vojskům velkou operační taktickou samostatnost a schopnost bez přestávky a ve vysokém tempu řešit uložené úkoly.

Při vedení bojové činnosti v hloubce vyhýbáme se rozptylování sil a prostředků na všechny dostupné směry. Pečlivě je hodnotíme z hlediska řešení hlavního úkolu a perspektiv rozvíjení bojové činnosti. Nebezpečí rozptylování sil a prostředků vyplývá nejen ze zvláštností terénu, ale i z předvídané činnosti nepřítele. Jako příklad uvádíme útok 23. února německých fašistických vojsk v Nalčikovské operaci v říjnu 1942. Útvary naší 37. A, které odcházel početnými horskými soutěskami, vázaly bojem útvary 23. td. V důsledku toho úderné uskupení nepřítele postupně sláblo a rozptýlilo se na samostatné izolované skupiny. 23. td tak ztratila svou údernou sílu a byla přinucena zastavit útok.

Abychom nedopustili snížení tempa útoku, snažíme se vždy správně vyhodnotit obranné čáry nepřítele, jejichž průlom by narušil pevnost jeho obrany jako celku.

Současně s určením rozhodujících směrů útoku určíme i uskupení vojsk, které se postupně zmocní obranných čar nepřítele. Při určování potřebných hustot sil a prostředků vycházíme z jejich maximálních hodnot, potřebných k průlomu nejvíce opevněných postavení nepřítele na každém směru. V průběhu operace nevylučujeme možnost přenesení úsilí na jiný směr, abychom tak zabezpečili rozvíjení útoku ve vysokém tempu.

Tak např. na válečné hře jednoho vojenského okruhu rozhodl se velitel přenést hlavní úsilí jedné armády na nový směr hlavního úderu. To bylo podmíněno tím, že útočící svazky na původním směru ztratily svou bojeschopnost a obnovit ji v krátké době bylo nemožné. Kromě toho současně pokračování útoku na původním směru ve vzniklé situaci rozhodujícím způsobem neovlivňovalo celý průběh operace. Přenesení úsilí na nový důležitější směr v hloubce umožnilo frontu rozvíjet útok bez snížení tempa útoku.

Nebudou-li vojska používat jaderné zbraně, často se budou snažit nepřítele obklíčit. V souvislosti s tím vzniká problém likvidace obklíčeného nepřítele v pokud možno nejkratší době. V horách to má obzvláštní význam, neboť i malé síly obklíčeného nepřítele jsou schopny poměrně dlouhou dobu bránit obsazené prostory soutěsek a odrážet silnější uskupení. Tím mohou na dlouhou dobu přehradit nej důležitější komunikace a zbavit naše hlavní síly operačních svazů možnosti manévru a podmínek k rozvinutí dosaženého úspěchu ve vysokém tempu.

Abychom tomu zabránili, je velmi důležité současně s manévrem k obklíčení zahájit úderu, které směřují k odříznutí nepřítele od výhodných úseků terénu a k jeho vytlačení od komunikací; tím nepřítele znemožníme, aby se mohl zachytit v prostoru obklíčení a organizovat kruhovou obranu. Kromě toho vysíláme obcházející a předsunuté odřady a vysazujeme vzdušné výsadky s cílem obsadit průsmyky, další postavení, jakož i důležité úseky a horkostavení, kde by se mohl obklíčený nepřítel opevnit.

Vysokého tempa v útočné operaci dosahujeme především **nepřetržitým vedením bojové činnosti**. Zahájení úderu z chodu nejen na začátku operace, ale i ve všech jejích obdobích je jednou z nejdůležitějších podmínek rozvíjení operace bez přestávek. Tím zbavíme nepřítele možnosti přijmout včasná protioopatření a stabilizovat frontu obrany. Nepřetržitosti a v důsledku toho i vysokého tempa útoku v operacích minulé války dosahovala vojska ve značné míře vedením bojové čin-

nosti velkých sil nejen ve dne, ale i v noci. V soudobých podmínkách, kdy vojska mají ve výzbroji osvětlovací prostředky a přístroje pro noční vidění, musí noci využívat nejen k řešení dílčích či pomocných, ale především hlavních úkolů operace.

K udržování nepřetržitosti útoku v operaci zahájené jen konvenčními zbraněmi má velký význam připravenost hlavních sil raketového vojska a letectva k okamžitému zahájení prvního jaderného úderu. Např. na cvičení JARNÍ BOUŘE vojska dosáhla vysokého stupně připravenosti těchto prostředků ničení (do 75 %) centralizovaným plánováním prvního jaderného úderu a přemístováním raketových brigád frontu a armád. Velitel a štáb předvídal v plánu nejvyšší připravenost (100 %) k zahájení operace a v nejdůležitějších obdobích operace (při průlomu hlavních obranných čar nepřítele, při úthroze protiúderu apod.).

Již jsme zdůraznili, že samotné použití jaderných zbraní v horách nemusí přispět ke zvýšení tempa útoku. Ke zrychlení postupu vojsk je účelné široce využívat především takových způsobů bojové činnosti, které umožní jednak co nejrychleji a nejúplněji využít vlastních jaderných úderů, jednak maximálně oslabit následky jaderných úderů nepřítele. Za těchto předpokladů vzroste tempo útoku z 25–30 na 35–40 km za den. Vyšší tempa útoku budou velkou výjimkou, neboť omezená dostupnost prostorů stranou komunikačních směrů, řada obranných čar v hloubce sestavy nepřítele a velké množství úzkých míst, které lokalizují náš útok a omezují frontu bojové činnosti šířkou dostupných úseků — to vše umožňuje obránci i přes případné velké ztráty nevelkými silami po dlouhou dobu bránit a držet rozhodující postavení.

Je-li v průběhu operace zřejmá úhroza jaderných úderů, co nejvíce aktivizujeme bojovou činnost svazků prvního sledu k navázání dotyku s nepřítelem a vojska druhých sledů a záloh na přesunu co nejrychleji převádíme přes úseky průsmyků či jiných soutěsek, které mohou být prvotními objekty nepřátelských jaderných úderů.

Přechod k použití jaderných zbraní povede nezbytně k náhlým změnám ve způsobech vedení bojové činnosti, které ve značné míře budou záviset i na množství ztrát obou stran. Udržení nepřetržitého vedení útoku ovlivní i to, jak rychle vojska obnoví svou bojeschopnost.

Velkou úlohu v tomto směru sehrají smíšené odřady, i když dřívější názory na jejich použití a úkoly jsou idealizová-

ny. Smíšené odřady nemohou vyřešit problém nepřetržitosti útoku, protože k jejich vytvoření budeme potřebovat mnohem více času, než jsme předpokládali. Přitom budou mít svůj vliv i následky morálně-psychické působení jaderného napadení nepřítele na vojska; tento faktor nemůžeme dobře předvídat a hodnotit vzhledem i k dalším různým prvkům situace, která vznikne po nepřátelských úderech. Přesto však smíšené odřady budou v určitých případech jediným prostředkem, který může pokračovat v útoku proti ještě slabším silám nepřítele. Kromě toho, k zabezpečení překonání nepřátelské obrany ve vysokém tempu za této situace, armáda i divize musí mít k dispozici neustále připravené síly a prostředky, které budou schopny ihned nahradit svazky a útvary prvních sledů, které ztratily bojeschopnost.

Neméně důležitým problémem, těsně spjatým s dosahováním vysokého tempa útoku, je **dovedné používání vojsk v podmínkách radioaktivního zamoření**. Celý problém mnohdy zúžujeme jen na jednu jeho součást — na překonávání pásma zamoření. Činnost vojsk v těchto podmínkách je však mnohem složitější souhrn bojového úsilí. To se zvláště zřetelně projevuje v horách, kde možnosti obejít pásmo zamoření jsou velmi omezené, a proto hlavní síly svazků i svazů je budou muset nejen překonávat, ale v nich i bojovat. Při plánování operace a stanovení tempa útoku předvídáme vzhledem k tomu možnou radiaci situací po rajónech a obdobích bojové činnosti. Zámysl se všemi jeho ukazateli rozpracujeme s přihlédnutím k vlivu, který bude mít radiace na celý průběh operace. To umožní správně kalkulovat varianty použití sil a prostředků a zvolit takové způsoby bojové činnosti, které nejvíce odpovídají situaci. Situace se může sice změnit, ale úsilí vojsk musí vždycky směřovat k řešení dříve zadaných bojových úkolů. Např. vyvedení vojsk ze zamořeného pásma nesmí být jen prostým vyjitím z nebezpečného prostoru, ale především začátkem manévru k přenesení úsilí na nový směr nebo začátkem jiného způsobu bojové činnosti, kterému nejvíce odpovídá vzniklá situace.

Nezávisle na tom, budou-li vojska v zamořených pásmech nebo v jejich blízkosti, budou-li je překonávat vzduchem nebo po zemi, budou-li je obcházet nebo vyčkají snížení úrovně radiace — základem zůstane vždycky zásada pokračovat v útoku a splnit úkoly bez snížení tempa útoku a ne pouhé vyvedení vojsk do bezpečných prostorů, které v jaderné válce nebude ani lehké najít.

Možnosti obejít pásma radiálního zamoření jsou v horách velmi omezené. K obejití pásem je třeba překonávat značné vzdálenosti a často vracet vojska a techniku po komunikacích v obráceném směru; to při málo rozvinuté síti cest je spojeno s velkými potížemi a ztrátou času. Vyčkávat na snížení úrovně radiace je zpravidla nevýhodné, neboť v takovém případě veškerá organizace boje ztrácí smysl, prodlužuje se čas plnění bojových úkolů, narušuje se systém součinnosti a vážně narůstá úhroza napadení vojsk jadernými údery nepřitele.

Při rozvíjení útoku bez snížení tempa budou vojska pásma radioaktivního zamoření nejčastěji překonávat, aby včas využila výsledků vlastních jaderných úderů. V rámci toho přepravujeme část sil vzduchem s cílem obsadit horské soutěsky nebo výhodné čáry a zabránit přísunu nepřátelských záloh. Hlavní síly svazků mohou potom plnit některé úkoly z chodu; kromě toho útvary druhých sledů mohou být přesunuty na čáru zasazení do boje vzduchem. To vše bude napomáhat zvyšování tempa útoku.

Vysokého tempa útoku dosahujeme nejen přímým zvýšením útočných možností vlastních vojsk, ale i činností, která směřuje ke **snížení manévrových a bojových možností nepřitele**. K tomu směřují údery na komunikace a nepřátelské zálohy. Řešíme-li tento úkol poměrně snadno v jaderné válce, pak v bezjaderném období války mění se ve velmi složitý problém, který vyžaduje neustálé a dohovořené úsilí druhů vojsk a speciálních vojsk co do času a místa.

Hlavním prostředkem plnění tohoto úkolu je frontové letectvo. K zabránění přesunu záloh nepřitele kromě toho využíváme operační a taktické vzdušné výsadky, obcházející odřady a speciální diverzní skupiny. Při ničení nebo bránění prostorů horských soutěsek jsou schopny i na dobu několika hodin zadržet přesun nepřátelských záloh a tím zmařit splnění jeho operačního zámyslu.

Podarí-li se nepříteli přisunout zálohy na bojiště, k udržení vysokého tempa útoku vlastních vojsk je velmi důležité zbavit je možnosti splnit jejich údernou funkci a přinutit je k pasivní činnosti (např. k obraně na nepřipravených čarách) a předčasně je zavázat do boje.

Nejrozhodnějším způsobem zničení nepřitele k zabezpečení rozvíjení útoku v požadovaném tempu je úder v západě za hromadným jaderným úderem. Určené síly přesunujeme pod příkrytí vpredu bojujících útvarů a zasazujeme s úkolem proniknout do značné hloubky a zničit celé

protiúderné uskupení. Velmi důležité je vystihnout okamžik, kdy nepřítel vyčerpává svou údernou sílu a zničit ho do doby, než uspěje opevnit se v terénu a organizovat systém palby.

Snahu nepřitele udržet silami přicházejících záloh a odcházejících útvarů mezi lehlé čáry obrany je nutné zmařit údery jaderných prostředků a letectva, kromě toho i činností předsunutých odřadů a obcházejících odřadů, operačních a taktických vzdušných výsadků. Jejich cílem je obsadit a udržet nejdůležitější úseky na určených obranných čarách. Zvláště účinná bude činnost těchto sil a prostředků, budou-li jako předsunuté odřady působit tankové pluky, zesílené motostřeleckými jednotkami a protitankovým dělostřelectvem.

Dosahování vysokého tempa útoku závisí na **době zasazení záloh frontu** do sražení. Musí k němu dojít v okamžiku náhlých změn operace, kdy svazky prvního sledu při plnění stanovených úkolů vytvoří podmínky pro širokou manévrovou činnost. V opačném případě zasazení a rozvinutí záloh proběhne ve stísněných podmínkách pro manévry; pak část záloh může plnit i některé úkoly prvního sledu. Úder ztratí sílu a nebude se rychle rozvíjet do hloubky.

Zasazení druhých sledů a záloh do sražení v průběhu operace vedené bez použití jaderných zbraní je jedním z nejdůležitějších okamžiků, který ovlivňuje rozhodující změnu v průběhu sražení, určuje jeho další průběh. Druhé sledy a zálohy jsou totiž v těchto podmínkách nejmohutnějším prostředkem velitele, kterým může podstatně změnit vývoj bojové činnosti na určitém směru.

Vzhledem k tomu rozmisťujeme a přesunujeme zálohy frontu za svazky prvního sledu ve vzdálenosti, která je poněkud menší, než při používání jaderných zbraní. Nesmějí se odtrhnout od vojsk prvního sledu na větší vzdálenost, než kterou mohou překonat v průběhu jedné noci. Na druhé straně však se nesmí příliš přiblížovat k přednímu okraji, neboť v horách je možné řešit manévry jedině na komunikacích a křižovatkách v hloubce vlastní sestavy. Svazky záloh zbavené možnosti manévru do stran by byly přinuceny útočit čelně na úzké frontě. Stupeň rozptýlení druhých sledů a záloh určujeme v každém konkrétním případě podle charakteru řešených úkolů a na základě vlivu terénu na možnosti manévru jak vlastních vojsk, tak i nepřitele.

Tempo útoku bude v mnoha případech záviset na **stupni ochrany komunikací**. V horách, kde je zvláště mnoho úzkých

míst a zranitelných objektů, nabývá nezbytnost tohoto úkolu na zvláštním významu. Jeho splnění je jedním z nejdůležitějších problémů, který velení frontu neustále řeší.

Boj na komunikacích může mít výjimečně úsilový charakter. To bude především záležet na tom, jaké má nepřítel možnosti současně používat různé síly a prostředky a působit ze směru, odkud jeho úder jsou neočekávané. To vyžaduje, aby velitel frontu použil k odrazení nepřátelských úderů různých sil a prostředků schopných ve složitých podmínkách splnit řadu charakterově různých úkolů. S přihlédnutím k tomu je jasné, že problém ochrany komunikací není možné řešit izolovaně od úkolů ochrany týlu celku. Organizace boje s nepřitelem, který je v týlu vojsk, se nemůže omezovat jen na jednotlivá dílčí opatření. Musí se stát stálou činností organizačně vytvořené služby, která bude zodpovídat za ochranu týlu a komunikací zejména.

Největší úhrozou komunikací a po nich se přesunujících svazků jsou jaderné a letecké úderů nepřítel. Proto spolehlivé příkrytí komunikací ze vzduchu je jednou z nejdůležitějších podmínek jejich ochrany. Uskutečňuje se jak v celkovém systému PVO frontu, tak i vyčleněním speciálních PL raketových a dělostřeleckých útvarů. Např. na jednom cvičení byly k příkrytí komunikací v prostoru horských soutěsek na směru hlavního úderu frontu vyčleněny speciální PL raketové útvary. Kromě toho úkol nepřetržitěho střežení, zejména prostorů nekrytých PL raketovými útvary, plnilo stíhací letectvo. Značnou část úkolů, zejména v první operaci, plnily prostředky PVOS. PVO komunikací byla zesílena i na úkor organických prostředků divizí a pluků.

Zvláštní úkoly mají síly a prostředky, vyčleněné k pořádkové službě na komunikacích. Neomezují se jen na regulaci přesunů, ale řeší aktivní úkoly boje s nepřátelskými silami v pásmech, které se přibližují ke komunikačním směrům. V jejich sestavě je účelné mít vysoce pohyblivé síly a prostředky, které umožňují plnit úkoly služby podle os přesunu.

V rámci ochrany komunikací má velký význam včasné upevnění dobytých úseků

průsmyků v průběhu operace, křižovatek a dominantních výšin, které se přibližují k hlavním osám přesunu. Obsazení těchto prostorů značně posiluje systém protivýsadkové obrany v týlu a zabezpečuje životnost komunikací. Nepřetržitý pohyb na nich ve značné míře závisí i na přípravě cest k manévru mezi nimi, na možnostech obejít prostory soutěsek, na schopnosti vojsk široce využívat úvozové a polní cesty a konečně na maskování a dovedném rozptýlení vojsk.

Při vedení bojové činnosti v horách používáme všechny druhy vojsk. Efektivnost jejich použití závisí především na jejich organizační struktuře a na zvláštnostech činnosti v horských prostorech. V sestavě vojsk musí být útvary a jednotky, které jsou schopné řešit specifické úkoly samostatně, v odtržení od hlavních sil i na dlouhou dobu. Organizace dnešních motostřeleckých divizí a připravenost jejich útvarů a jednotek odpovídá vcelku těmto požadavkům. Např. v některých vojenských okruzích již několik let připravují se v každém motostřeleckém pluku jedny jednotky k činnosti v sestavě obcházecích oddílů, jiné v sestavě taktického vzdušného výsadku. Kromě toho v každém praporu jedna rota má výcvik v horolezectví.

Zkušenosti cvičení ukazují, že ke zvýšení bojové samostatnosti je nutné divizi posílit dělostřelectvem. Počítáme s tím, že musí mít minimálně dělostřelecký pluk o třech oddílech a v jednotlivých plucích houfnicový oddíl. Do sestavy motostřeleckých praporů a rot je účelné začlenit baterie 120 mm a čtyři 82 mm minometů.

Velmi důležitou podmínkou zvýšení bojové síly svazků a útvarů k činnosti v horách je jejich vybavení

- bojovými a dopravními vozidly s vysokou průchodností,
- samohybnými děly a minomety, které je možné i letecky přepravovat,
- vrtulníky, vyzbrojenými raketovou, pěchotní a jinou výbrojí.

Široké využití všech druhů létacích aparátů jako bojových prostředků způsobí, že útok ze vzduchu bude jedním z nejdůležitějších způsobů bojové činnosti vojsk v soudobém boji a operaci.

Způsoby dosahování vysokého tempa v horách tento článek plně nevyčerpává. Obsahuje jen některé problémy, které ovlivňuje specifika horského bojiště. Rada názorů vyžaduje další výzkum a praktickou prověrku v průběhu operační a bojové přípravy.